

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 7/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2013

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2012 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2013 (HE 95/2012 vp).

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla puolustusvaliokunta on päättänyt antaa toimialaansa koskevan lausunnon talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yliohtaja Taina Susiluoto, hallitusneuvos Jari Kajavirta ja talousjohtaja Timo Norbäck, puolustusministeriö
- kenraalimajuri, henkilöstöpäällikkö Sakari Honkamaa, Pääesikunta
- sopimustoimitsija Timo Lehtinen, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto - JHL ry
- puheenjohtaja Marja-Leena Karekivi, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHIL ry
- JUKO ry:n puolustus- ja rajajaoston puheenjohtaja Harri Westerlund, Upseeriliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Palkansaajajärjestö Pardia ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallitusohjelmaan perustuva puolustusvoimauudistus on edennyt toimeenpanovaiheeseen. Uudistuksen lähtökohtia ovat puolustusvoimien nykyisten tehtävien jatkuminen, yleisen asevelvollisuuden toimivuuden varmistaminen sekä puolustusperiaatteen kehittäminen alueellisen puolustuksen pohjalta. Uudistuksella luodaan 2020-luvun vaatimuksia vastaava tasapainoinen sodan ja rauhan ajan kokonaisuus. Puolustusvaliokunta toistaa aiemman kantansa, jonka mukaan puolustusvoimien uudistetut rakenteet ja toimintatavat on saatava täysimääräisesti käyttöön vuoden 2016 alusta lähtien (PuVL 4/2011 vp).

Vuoden 2013 puolustusbudjettiin sisältyy merkittäviä määräraahaleikkauksia. Puolustusministeriön hallinnonalan on tämän johdosta jatkettava välittömiä sopeuttavia toimenpiteitä menosäästöjen aikaansaamiseksi, sisäisten menopaineiden hallitsemiseksi sekä puolustusvoimauudistuksen toteuttamiseksi ja sen toimeenpanosta aiheutuvien kustannusten rahoittamiseksi. Toimenpiteiden seurauksena puolustusvoimien toiminnan tasoa joudutaan väliaikaisesti alentamaan. Lisäksi suuri osa määräraahaleikkauksista joudutaan tässä vaiheessa kohdentamaan suunniteltuihin puolustusmateriaalihankintoihin.

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään määrärahoja noin 2 781 milj. euroa. Tästä on kehykseen kuuluvia menoja noin 2 446 milj. euroa ja kehyksen ulkopuolisia arvonnalisäveromenoja noin 335 milj. euroa. Menojen yhteismäärä on noin 69 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2012 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu hallitusohjelmaan perustuvista menosäästöistä, joiden yhteismäärä on puolustusministeriön hallinnonalalla noin 124 milj. euroa vuonna 2013. Puolustusministeriön pääluokan määrärahojen osuus kaikista valtion budjettitalouden määrärahoista on alenemassa, ja se on vuonna 2013 5,1 prosenttia (v. 2012 5,4 prosenttia). Puolustusvaliokunta toteaa, että puolustusmenojen BKT-osuus laskee arviolta hieman yli yhden prosentin tasolle vaalikauden loppuun mennessä.

Puolustusvoimien toimintamenoihin esitetään määrärahoja yhteensä noin 1 770 milj. euroa, jossa on edelliseen vuoteen lisäystä noin 71 milj. euroa (4,2 %). Lisäys aiheutuu pääosin palkkausten tarkistuksista, kustannustasotarkistuksista sekä määrärahasiirrosta puolustusmateriaalihankinnat-momentilta.

Puolustusmateriaalihankintoihin esitetään määrärahoja noin 592 milj. euroa, eli noin 134 milj. euroa vähemmän (-18,5 prosenttia) vuoden 2012 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennys johtuu hallitusohjelmaan perustuvasta puolustusmateriaalihankintoihin kohdistetusta noin 70 milj. euron suuruudesta menosäästön lisäyksestä, tilausvaltuuksien maksatusten siirroista myöhemmille vuosille sekä määrärahasiirrosta puolustusvoimien toimintamenot -momentille. Hankintamenojen vähennyksen johdosta materiaalihankinnat joudutaan tarkasti priorisoimaan ja osasta suunnitelluista hankinnoista joudutaan luopumaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vähennykset viivästyttävät varsinkin maavoimien alueellisten joukkojen varustamista. Valiokunnan mielestä viivytys vaarantaa alueellisten joukkojen kehittämisen, sillä lähivuosina hankintojen painopiste joudutaan siirtämään maavoimien operatiivisten joukkojen sekä myöhemmin meri- ja ilmavoimien hankintoihin.

Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomeneihin esitetään määrärahoja noin 61 milj. euroa. Ulkoasiainministeriön pääluokkaan esitetään noin 63 milj. euroa suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomeneihin. Suomalaisen kriisinhallintajoukkojen vahvuus eri operaatioissa olisi vuonna 2013 noin 400 sotilasta. Suunniteltu vahvuus kriisinhallintaoperaatioissa vuodelle 2012 oli 500 sotilasta, eli Suomen osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan näyttäisi edelleen supistuvan. Valiokunta pitää tärkeänä, että sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumista koskeva linjaus, jonka tulee sisältää myös resursointia koskeva linjaus, sisällytetään valmisteltavana olevaan valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon.

Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon johdosta puolustusvoimien henkilöstötehtävät supistuvat nykyisistä 14 400 tehtävästä noin 12 300 tehtävään. Henkilöstösuunnittelun alkuarviona oli, että noin 1 200 henkilöä joutuisi muutoksen kohteeksi. Suunnittelun ensimmäisen vaiheen jälkeen määrä on noin 860 henkilöä, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan lukumäärän arvioidaan vielä jonkin verran supistuvan. Muutoksen kohteena oli lokakuun 2012 alussa noin 130 sotilasta ja noin 730 siviiliä, joista noin kaksi kolmasosaa puolustusvoimissa pitkään palvelleita naisia. Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon jälkeen vuonna 2015 puolustusvoimissa on noin 8 000 sotilasta ja noin 4 300 siviiliä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan puolustusvoimauudistuksen toimeenpano edellyttää muun muassa joukko-osastojen lakkauttamisen ja toimintojen uudelleen organisoimisen takia osaamisen kohdentamista henkilöstön siirtojen avulla. Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 41 §:n 1 momentin mukaan puolustusvoimien virkamies on velvollinen siirtymään toiseen puolustusvoimien virkaan tai tehtävään, kun se on tarpeen tehtävien hoidon tai asianomaisen palveluksen asianmukaista järjestelyä varten. Siirtymisvelvoitetta on tähän saakka käytetty laajasti lähinnä yleisesikuntaupseerien urakehityksen eri vaiheissa. Vuosittain puolus-

tusvoimissa on noin 500 henkilöä saanut tehtävään määräyksen, joka voi olla toiselle paikkakunnalle. Puolustusvoimauudistuksen yhteydessä vuosina 2013—2015 arvioidaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarvittavan noin 2500 paikkakunnan vaihdosta. Saadun selvityksen mukaan puolustusvoimien koko henkilöstölle tehdyn halukkuuskyselyn vastausprosentti oli noin 90 prosenttia ja sen tuloksia on hyödynnetty henkilöstöä koskevan muutoksen suunnittelussa. Henkilöstöjärjestöt ovat olleet mukana suunnittelussa eri tasoilla.

Puolustusvoimauudistus on henkilöstövaikutuksiltaan poikkeuksellisen suuren mittaluokan uudistus. Puolustusvaliokunta toteaa, että henkilöstön kannalta uudistuksen pitkä suunnittelu- ja toimeenpano aika antaa mahdollisuuden sopeuttamiseen henkilöstön lähtövaihtuvuutta, kolmen vuoden eläkepoistumaa, tehtävien määräaikaista täyttämistä ja ylivahvuuden käyttöä hyödyntäen. Valiokunta painottaa, että tavoitteena tulee olla sellaisten kokonaisratkaisujen löytäminen, jotka ovat irtisanomisuhan kohteeksi joutuvien ja siirtymisvelvollisten kannalta oikeudenmukaisia ja valtion kannalta mahdollisimman kustannustehokkaita. Valiokunta pitää välttämättömänä, että muutoksen kohteeksi määritellyillä henkilöillä on etusija täytettäessä puolustusvoimien avoimia tehtäviä muutoksen aikana. Valiokunta pitää niin ikään välttämättömänä, että muutoksen kohteena oleviin henkilöihin, erityisesti pitkään palvelleisiin naisiin, kohdennetaan mahdollisimman monenlaisia tukimuotoja ja että muutoksen toimeenpanoa seurataan huolellisesti. Suuren mittaluokan muutoksen toteuttaminen korostaa hyvän henkilöstöpolitiikan ja hyvän työnantajan periaatteiden noudattamisen tärkeyttä.

Puolustusvaliokunta kiinnittää saamansa selvityksen perusteella huomiota Puolustushallinnon rakennuslaitoksen asemaan. Puolustusministeriön asettama työryhmä selvittää parhailaan tilahallinnan kokonaisuutta mukaan lukien

erilaiset vuokramallit. Työryhmän työ valmistuu 1.9.2013 mennessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että selvitystyö tehdään perusteellisesti ottaen huomioon mm. puolustushallinnon kiinteistöpalveluihin liittyvät turvallisuusseikat ja puolustusvoimauudistuksen tavoite puolustushallinnon kiinteistömenojen hallintaan saamisesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että tyhjäksi jäävistä toimitiloista aiheutuvia vuokria ei vuosien ajan makseta puolustusvoimien toimintamenoista. Puolustusvaliokunta yhtyy tarkastusvaliokunnan mietinnössään (TrVM 4/2012 vp) ottamaan kantaan, jonka mukaan hallituksen on huolehdittava siitä, että valtion toimitilapalvelujen toteutuksessa otetaan aiempaa paremmin huomioon virastojen ja laitosten toimitilatarpeet ja erityisesti muutostarpeet ja että tyhjäksi jääneisiin toimitiloihin hankitaan mahdollisimman pian uudet käyttäjät.

Puolustusvaliokunta on johdonmukaisesti korostanut pitävänsä olennaisen tärkeänä sitä, että puolustusjärjestelmän toimivuus voidaan varmistaa vuoden 2015 jälkeisellä kaudella. Pitkään jatkuvana toiminnan tasosta ja materiaalihankinnoista tinkiminen aiheuttaisi kauaskantoisia seurannaisvaikutuksia puolustuskyvylle. Sodan ajan joukkojen suorituskyvyn kannalta avaintekijöitä ovat riittävä koulutus ja varustus. Kertaus- ja sotaharjoituksia tulee voida toteuttaa myös leikattujen budjettien olosuhteissa. Valiokunta toteaa aikaisemman kantansa mukaisesti, että vuoden 2015 jälkeen varusmiesten maastovuorokausien ja reservin kertausharjoitusten määrän lisääminen sekä ilmavoimien lentotuntien ja merivoimien alusvuorokausien palauttaminen on välttämätöntä puolustusvoimien suorituskyvyn kannalta (PuVL 3/2012 vp).

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää,

että valtiovainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

PuVL 7/2012 vp — HE 95/2012 vp

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jussi Niinistö /ps	Mikko Savola /kesk
vpj.	Seppo Kääriäinen /kesk	Ismo Soukola /ps
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Pauliina Viitamies /sd
	Pekka Haavisto /vihr	Sofia Vikman /kok
	Timo Heinonen /kok	Tuula Väättäinen /sd
	Esko Kurvinen /kok	Jyrki Yrttiaho /vr
	Tuula Peltonen /sd	vjäs. Kalle Jokinen /kok
	Eero Reijonen /kesk	Kari Tolvanen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Puolustusministeriön pääluokkaan kohdistetut leikkaukset uhkaavat rapauttaa Suomen uskottavan puolustuskyvyn ja koko maan puolustamisen periaatteen. Vuoden 2013 talousarviossa leikataan sotilaallisesta maanpuolustuksesta 3 prosenttia, mikä merkitsee yli 70 miljoonan euron vähennystä sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahoihin ensi vuonna. Koko kehyskaudella puolustusministeriön hallinnonalalta leikataan 10 prosenttia, keskimäärin kaksi kertaa enemmän kuin miltään muulta hallinnonalalta.

Puolustusvoimien rahoitukseen kohdistetut leikkaukset merkitsevät maastovuorokausien, lentotuntien, alusvuorokausien ja kertausharjoitusten vähentämistä, mikä heikentää pitkävaikutteisesti Suomen puolustusvoimien suorituskykyä.

Materiaalihankintojen leikkaus kohdistuu merkittäväällä tavalla alueellisten joukkojen varusteluun, mikä heikentää alueellisen puolustuksen uskottavuutta pitkälle tulevaisuuteen.

Puolustusministeriön hallinnonalalla on sitouduttu edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa kaikessa päätöksenteossa huomioiden hallinnonalan erityispiirteet. Puolustusvoimauudistuksessa lähdettiin siitä, että henkilöstön yhdenvertaisuus ja tasa-arvoisuus huomioidaan suunnittelun ja toimeenpanon kaikissa vaiheissa. Käytännössä kuitenkin irtisanomisuhka kohdistuu pääsääntöisesti siviilihenkilöstöön, joista suurin osa on puolustusvoimissa pitkään palvel-

leita naisia, jotka pääsisivät muutaman vuoden kuluttua eläkkeelle.

Vuoden 2013 budjettiesityksessä maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemisesta leikataan 7 prosenttia, 150 000 euroa. Maanpuolustusjärjestöillä on tärkeä rooli vapaaehtoisen maanpuolustustyön järjestämisessä, reserviläisten koulutuksessa puolustusvoimien tukena ja maanpuolustustahdon ylläpitämisessä. Erityisenä haasteena on houkutella nuorempia ikäluokkia mukaan arvokkaaseen maanpuolustustyöhön.

Vapaaehtoisen maanpuolustustyön tarve on jatkossa kasvamassa, sillä julkisia puolustusmäärärahoja on merkittävästi leikattu, joukko-osastoja ja varuskuntia lakkautetaan sekä kertausharjoituksia vähennetään. Tätä taustaa vasten on perusteltua pitää kiinni maanpuolustusjärjestöjen rahoituksesta hallituksen nyt toteuttaman määrärahavähennyksen asemasta.

Valtiontaloudessa tarvitaan säästöjä, mutta puolustusvoimiin kohdistetut toimenpiteet olisi tullut mitoittaa ja ajoittaa niin, että puolustusvoimat pystyy uskottavasti toteuttamaan tehtävänsä ja toimimaan vastuullisen työnantajapolitiikan mukaisesti.

Mielipide

Ehdotamme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2012

Seppo Kääriäinen /kesk
Eero Reijonen /kesk
Mikko Savola /kesk

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Hallitus runnoo parhaillaan läpi samaan aikaan ajoittuvaa laajaa puolustusvoimauudistusta ja mittavia budjettileikkauksia puolustusmenoihin. Tulevana vuonna leikkaukset kohdistuvat erityisesti puolustusmateriaalihankintoihin.

Hallituksen ajaman Puolustusvoimien toiminnan ja rakenteiden uudistuksen lähtökohtia ovat puolustusvoimien nykyisten tehtävien jatkuminen, yleisen asevelvollisuuden toimivuuden varmistaminen sekä puolustusperiaatteen kehittäminen alueellisen puolustuksen pohjalta. Valtion ensi vuoden talousarvioon esitetty hallitusohjelman mukainen 70,82 miljoonan euron menovähennys puolustusministeriön hallinnonalalle kuitenkin uhkaa näitä yleisesti hyväksytyjä lähtökohtia.

Hallituksen puolustushallintoon kohdistamat säästövelvoitteet ovat yhdessä laajan puolustusvoimauudistuksen kanssa kohtuuttomia. Mikään muu hallinnonala ei joudu näin suhteettoman suurten säästötoimenpiteiden kohteeksi.

Pelkomme on, että hallituksen rajut ja väärin kohdistetut säästötoimet rapauttavat maamme yleiseen asevelvollisuuteen pohjautuvaa puolustuskkyä ja vaarantavat mahdollisuuksiamme itsenäiseen ja uskottavaan puolustukseen koko valtakunnan alueella jo lähitulevaisuudessa. Hallitus on toimillaan kyseenalaistamassa puolustusratkaisumme pääperiaatteet.

Etenkin alueellisten joukkojen materiaalihankintojen karsiminen ja viivästyttäminen, ilmavoimien lentotuntien ja merivoimien alusvuorokausien leikkaaminen, varusmiesten maastovuorokausien huomattava laskeminen nykytasosta sekä reserviläisten kertausharjoitusten täysin riittämätön määrä aiheuttavat sodan ajan joukkojen suorituskyvyn laskun pitkälle tulevaisuuteen. Tilanne on huolestuttava — varsinkin kun hallitus on juuri ajanut Suomen jalkaväkimiinat kieltävään Ottawan sopimukseen.

Perussuomalaisten mielestä hallituksen vastuuton virhelinja on korjattava nyt eikä vasta

ensi vaalikaudella. Sotilasliittoon kuulumatonta Suomea puolustaa tehokkaasti ja taloudellisesti yleiseen asevelvollisuuteen perustuva ja riittävästi kertausharjoitettu reserviläisarmeija. Paras vakuutus pahan päivän varalle on maanpuolustustahtoinen kansakunta ja oma, uskottava puolustuskky. Sillä on ennaltaehkäisevä vaikutus.

Säästöjen perumisen lisäksi ehdotamme varusmiehille maksettavan kotiuttamisrahan palauttamista. Yleistä asevelvollisuutta on vahvistettava. Varusmiespalveluksen päättyessä monet nuoret ovat ilman vakituista toimeentuloa, ja etenkin jo lapsuudenkodistaan pois muuttaneet ajautuvat kotiutumisen jälkeen helposti sosiaalityönsä varaan. Kotiuttamisrahalla voitaisiin tehokkaasti tukea arkielämään siirtyviä nuoria, ja se olisi valtiovallalta selkeä tunnustus kansalaisvelvollisuutensa ryhdikkäästi suorittaneille miehille ja tietenkin myös vapaaehtoisille naisille.

Mielipide

Ehdotamme,

että puolustusvaliokunta lausunnossaan edellyttää valtiovarainvaliokunnan lisäävän 70,82 miljoonaa euroa sotilaallisen maanpuolustuksen toimintamenojen leikkausten peruuttamiseen, mikä takaa sen, ettei puolustusvoimien rakennemuutos ryöpsähdä hallitsemattomaksi ja että jokapäiväinen maanpuolustustoiminta, esimerkiksi varusmiesten maastovuorokaudet, reserviläisten kertausharjoitukset, ilmavoimien hävittäjien lentotunnit ja merivoimien alusvuorokaudet, säilyvät vuonna 2013 kohtuullisella tasolla,

että varusmiehille maksettava kotiuttamisraha palautetaan ja

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan muutoin huomioon.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2012

Jussi Niinistö /ps
Ismo Soukola /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 3

Perustelut

Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 781 milj. euroa. Menojen yhteismäärä on noin 69 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2012 varsinaisessa talousarviossa. Puolustusvoimien toimintamenoihin esitetään määrärahoja 1 770 milj. euroa, jossa on edelliseen vuoteen lisäystä n. 71 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisia säästöjä etsitään puolustusvoima-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä lakkauttamalla varuskuntia, irtisanomalla henkilöstöä, ulkoistamalla siviilitoimintoja, leikkaamalla varusmiesten maastovuorokausia ja reservin kertausharjoituksia sekä supistamalla ilmavoimien lentotuntien ja merivoimien alusvuorokausien määrää.

Hallituksen esittämät menosäästöt rapauttavat alueellista puolustuskykyä, samaan aikaan kun Nato-yhteensopivien puolustusmateriaalihankintojen taso säilyy korkeana.

Puolustusmateriaalihankinnat

On toteutumassa arvio, joka esitettiin Vasemmistoliiton ja SDP:n eduskuntaryhmien yhteisessä eriävässä mielipiteessä vuoden 2011 lausuntoon: "Puolustusmäärärahojen sitominen pitkäaikaisiin ja ylisuuriin varusteluohjelmiin saattaa johtaa jo ensi vaalikaudella leikkauksiin puolustusvoimain muissa menoissa ja on osaltaan näin johtamassa myös esityksiin varuskuntien lopettamisista."

Puolustusmateriaalihankintoihin esitetään määrärahoja noin 592 milj. euroa. Momentilla 27.10.18 (Puolustusmateriaalihankinnat) on kuitenkin voimassa lukuisia vanhoja tilausvaltuuksia, joista aiheutuu menoja vuosina 2012—2016 yhteensä 1,3 mrd. euroa, ja yksi vuonna 2012 alkanut uusi tilausvaltuus yhteensä 281,7 milj. euroa. PLM:n mukaan valtuuksien kokonaismäärä on 5,3 mrd. euroa, joista aiheutuu menoja vuosina 2012—2016 yhteensä 1,6 mrd. euroa.

Hallitus ja PLM ovat toteuttamassa mm. laajaa ohjushankintaohjelmaa, johon kuuluu mm. lyhyen kantaman ilmatorjuntajärjestelmän (EKI-TO) hankinta, ATACMS- (Army Tactical Missile System) pitkän kantaman (n. 300 km) risteilyohjushankinta suorahankintana Yhdysvaltain hallitukselta, toteutuksessa on niinikään Hornet-hävittäjiin tarkoitettujen pitkän kantaman ilmas- ta maahan laukaistavien JASSM-ohjusten hankinta sekä Hornetien ilmasta ilmaan AMRAAM-ilmataisteluojusten hankinta. Ohjushankinta-ohjelmat ja Hornetien varustaminen rynnäkö- aseistuksella sisältyvät Suomen ja Naton väli- sen kumppanuusohjelman yhteistyöhankeisiin.

On todennäköistä, että uudella aseistuksella varustettuja Hornet-koneita on tarkoitus käyttää tulevaisuudessa myös Nato-johtoisissa kansain- välisissä operaatioissa ja Islannin ja mahdolli- sesti Baltian ilmavalvontaan osallistumisen kal- taisessa jatkuvassa Nato-johtoisessa yhteistoi- minnassa. Tähän viittaa Suomen ilmavoimien tiedote Baltian ilmavalvontaharjoitukseen osal- listumisesta: "Suomen ilmavoimat osallistuu Baltic Training Event XI -harjoitukseen 27.— 28. maaliskuuta 2012. Ilmavoimien tavoitteena harjoituksessa on kehittää pohjoisen Itämeren alueen ilmavoimien välistä yhteistyötä ja edis- tää NATO:n ja sen rauhankumppaneiden välistä yhteistyötä. Harjoituksen avulla pyritään kehit- tämään ilmavoimallista yhteistyötä, jolla luo- daan kykyä kansainvälisiin operaatioihin."

JASSM-hankintojen strateginen luonne ko- rostui mm. puolustusministeri Wallinin ja Yh- dysvaltojen puolustusministeri Panettan tapaa- misessa toukokuussa 2012. Tiedotteen mukaan puolustusministerit "keskustelivat siitä, miten tärkeä oli Suomen risteilyohjusten (JASSM) hankinta, Suomen puolustusvoima-uudistuksesta ja Suomen pyrkimyksestä yhteen sovittaa puo- lustusmenojen leikkaukset puolustusvoimien Nato-yhteensopivuuden säilyttäen."

Puolustusvoima-uudistuksen peruslinjana näytetään olevan alueellisen puolustuksen ajami-

nen niin alas kuin mahdollista ja ulkoisen, sotilasteknologisen ja alueellisen Nato-johtoisen keskinäisriippuvuuden lisääminen.

Edellä todetun perusteella vasenryhmä ehdottaa,

että Suomi ei osallistu Islannin ilmatilan valvontaan eikä valmistele osallistumista Baltian ilmatilan valvontaan.

Sotilaallinen kriisinhallinta

Turvallisuus Afganistanissa on edelleen heikentynyt. ISAF-operaatioon asetetut toiveet ovat romahtaneet. Operaation luonne on muuttunut, ja Suomesta on tullut sodan osapuoli. Lähes päivittäin uutisoidaan myös uusista siviiliuhreista, joita Yhdysvaltojen ja Nato-joukkojen toistuva, sattumanvarainen ja suhteeton voimankäyttö aiheuttaa. Uusien siviiliuhrien myötä kansan viha ulkomaalaisia joukkoja kohtaan vain vahvistuu. Eduskunnan vasenryhmä katsoo, että Suomen nykyinen sotilasoperaatio Afganistanissa on muutettava siviilioperaatioksi tukemaan maan jälleenrakentamista. Afganistan tarvitsee lisää kouluja ja terveyskeskuksia, ei lisää aseita ja ulkomaisia sotajoukkoja. Tässä kansalaisjärjestöillä on mahdollisuus antaa oma merkittävä panoksensa.

Edellä olevan perusteella vasenryhmä ehdottaa,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin suomalaisten sotilaiden kotiuttamiseksi nopeasti Afganistanista ja suomalaisten työpanoksen muuttamiseksi maan jälleenrakentamista tukevaksi siviilioperaatioksi.

Puolustusvoimien henkilöstön irtisanomiset ja siirrot

Puolustusvoimat irtisanoo lokakuun 2012 arvion mukaan 130 sotilasta ja noin 730 siviiliä. Siviileistä kaksi kolmasosaa on pitkään palvelleita naisia. Irtisanottavien määrä tulee nousemaan merkittävästi, kun lisäksi valmistellaan 2 500—3 000 sotilaan ja siviilityöntekijän siirtoa uusiin tehtäviin. Taloudellisista, sosiaalis-

ta sekä ikä- ja perhesyistä johtuen suuri joukko siirrettäviä irtisanotaan, jos heillä ei ole mahdollisuuksia ottaa vastaan tehtävää pitkien etäisyyksien päässä toisella paikkakunnalla. Puolustusvoimien tämän hetkisen linjauksen mukaan tuhannet siirtymisvelvolliset sotilaat ja siviilit, joille osoitetaan tehtävä, jota he eivät voi ottaa vastaan, eivät kuulu "muutoksenalaiseen henkilöstöön". Tämän takia he jäävät ilman tukitoimia ja heidät irtisanotaan yksilöllisin perustein.

Vasenryhmä pitää välttämättömänä, että em. syistä irtisanotuille tulee taata yhdenvertainen asema muun "muutoksenalaisen henkilöstön" kanssa.

Puolustusvoimissa ollaan toteuttamassa suuren mittaluokan henkilöstösaneerausta. Henkilöstöjärjestöjen ja varuskuntien luottamushenkilöiden välittämän tiedon ja palautteen mukaan muutosprosessi ei ole sujunut kaikilta osin hyvän henkilöstöpolitiikan ja hyvän työnantajan periaatteiden mukaisesti. Muutosten kohteeksi joutuneille ei aina ole tarjottu yhdenvertaista mahdollisuutta tulla huomioduksi avoimia tehtäviä täytettäessä. Pitkään palvelleiden työntekijöiden mahdollisuuksia päästä eläke- ja lisäpäiväjärjestelmien piiriin ei ole aina otettu huomioon, vaikka kysymys on saattanut olla vain muutaman kuukauden tarpeesta jatkaa työsuhdetta. Ikääntyneen, pitkään saman työnantajan palveluksessa työskennelleen on vaikea uudeleen kouluttautua ja työllistyä.

Vasenryhmä esitti puolustusvaliokunnan lausuntoon seuraavan toimenpide-ehdotuksen:

Puolustusvaliokunta edellyttää, että puolustusministeriö toteuttaa puolustusvoimauudistuksen tasa-arvovaikutuksia koskevan kokonaisvaltaisen seurannan ja selvityksen yhteistyössä tasa-arvoasiain neuvottelukunnan kanssa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valiokunta ottaa edellä todetun huomioon.

PuVL 7/2012 vp — HE 95/2012 vp

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2012

Jyrki Yrttiaho /vr